

vogelvlucht

LICHT VAN DECEMBER

De Leidsestraat koestert zich in de lichtglans van de decemberavond. De etalages, als in een feestroes, spuien hun overvloedige energie en zetten hier en daar het trottoir in lichte laaie.

Op de daken — hoog boven het asfalt met de winkelende Amsterdammers en een enkele verdwaalde Sinterklaas — de vaste lichtreclames. Koele en trouwe wachters die een oogje in het zeil houden. Vergeleken bij de flitsende lichtjes, de olijke guiten die er met hun spelletje aan-uit en vice versa maar zo'n beetje met de pet naar gooien, lijken zij gedegen notabelen.

Hoogtijden van licht deze avonden.

In het winkelcentrum vibreert er iets en de voorbijganger voelt de tinteling, dat gezellige voorproefje van vrolijkheid, met kruidige feestdrank, kreupelrijmen en juichende kinderstemmen.

Allemaal door dat licht.

Want waar licht is, heerst vreugde.

De winkels stralen als jonge bruiden. De parfumerieën, onder de verblindende glans van de schijnwerper, wekken de illusie van kostbare balsem en de likeuren in allerlei tinten, jaar en dag bekend in vertrouwde flacons, lijken wel omgeven door een stralenkrans. De bijoux van de juwelier glinsteren verleidelijker dan ooit.

En zo komt, wanneer de dagen kort zijn en de nachten lang, het licht ons altijd weer in kwistige overvloed verblijden.

En innerlijk verwarmen.

Ook het grote licht, dat na 21 december en vooral na het Kerstfeest, zich dag na dag even langer zal vertonen om ons eraan te herinneren, dat het weer lente wordt in Nederland.

Hoogtijavonden van het licht...

VOGELVLUCHT

November 1966 Vierde jaargang no. 4

UITGAVE VOOR AUSTRALIË
EN NIEUW-ZEELAND VAN DE
KONINKLIJKE LUCHTVAART MIJ N.V.

Onder redactie van:
Gon van Baer-Parfumeur

WAAR U DE KLM KUNT VINDEN

KLM-kantoren:

A.W.A. Building, 47 York St.,
G.P.O. Box 3836. Tel.: 29-3966, 29-3722.
Buiten kantooruren: 57-5432.
SYDNEY, N.S.W.

80 Collins Street C. 1. Tel.: 63-6940.
Buiten kantooruren: 51-6564.
MELBOURNE, Victoria.

1st Floor, Achilles House,
Customs Street, P.O. Box 3538.
Tel.: 34854. Buiten kantooruren: 298-738.
AUCKLAND, New Zealand.

Generaal-Agenten:

ANSETT-ANA, 140 North Terrace.
Tel.: 51-0461. ADELAIDE, S.A.

ANSETT-ANA, 233 Adelaide Street.
Tel.: 32-0171. BRISBANE, Qld.

ANSETT-ANA, 62 Northbourne Av.
Tel.: 4-0333. CANBERRA, A.C.T.

New Zealand National Airways Corp.,
104 Gloucester St. Tel.: 69-449.
CHRISTCHURCH, New Zealand.

ANSETT-ANA, 178 Liverpool St.
Tel.: 2-2921. HOBART, Tasmania.

ANSETT-ANA, 54 Brisbane St.
Tel.: 2.12.21. LAUNCESTON, Tasmania.

ANSETT-ANA, 55 St. George's Terrace.
Tel.: 219651. PERTH, Western Australia.

New Zealand National Airways Corp.,
Customhouse Quay. Tel.: 38600.
WELLINGTON, New Zealand.

U kunt zich voor inlichtingen en
reserveringen voorts wenden tot alle
erkende reisbureaus.

BIJ DE OMSLAGFOTO'S:

Voorzijde: Het Huis ten Bosch is tegenwoordig het Haagse paleis van de Koninklijke Familie. Stadhouders Frederik Hendrik liet het in de zeventiende eeuw bouwen voor zijn gemalin Amalia van Solms. Achterzijde: Gedeelte van het kasteel De Haar bij Haarzuilens, in de omgeving van Utrecht.

MID WINTER BLAZEN

Op 21 december treedt een nieuw tijdperk in. Het mag dan waar zijn, dat de Hollandse mist soms ieder sprankje van nieuw leven met een kille, kleffe greep om hals dreigt te brengen, het neemt niet weg dat op 21 december de winter over zijn diepste dieptepunt heen is.

Nieuw licht en nieuw leven derhalve. En omdat het morgenrood de vriendin der muzen is, stellen de dienaren van deze laatsten zich te weer, want op 21 december klinken de tonen van de aloude hoorn over het — nog — trieste Twentse landschap. Het midwinterblazen luidt de winter uit.

Het gebruik dateert al uit de tijd van onze heidense voorouders die hiermee van hun vreugde over de zonnewende blijk gaven niet alleen, het blazen diende tevens om boze geesten, die de groei van het gewas nadelig zouden kunnen beïnvloeden, te verjagen. Met de komst van het christendom werd 21 december gewijd aan de nagedachtenis van St. Thomas en het midwinterblazen groeide uit tot een traditie: de aankondiging van het kerstfeest.

De vier, hoogstens vijf tonen van de midwinterhoorn brengen de primitiefste muziek voort die men zich denken kan. Hoewel de toon, zoals hij daar in het landschap klinkt, door alles heen een melancholieke inslag heeft, beluistert de wandelaar die hem van verre opvangt, er toch iets van vreugde in. En vertrouwen. Vreugde over de naderende lente; vertrouwen dat alles zal gaan zoals het gaan moet.

In de oudheid werd op een gewone koehoorn geblazen. De Twentenaren echter, maken hun „hoarn” van een kromme

Midwinter blazen. De kortste dag is voorbij!

elzetak, in twee helften gesneden. Deze worden uitgehold en daarna met banden stevig op elkaar gebonden. Het mondstuk is van vlier. Het blazen wordt beoefend door een soloblazer, die zich ter wille van het fraaie echo-effect gaarne bij een waterput opstelt, maar ook door ensembles van twee tot vier spelers. Door de ruwheid van de buis is de toon niet altijd mooi en zeker niet zuiver. Maar is het niet juist het onvolmaakte dat aan deze muziek zijn bijzondere charme geeft? En is het niet de naïviteit van de toon die een sfeer schept, vol van geheimenis? De sfeer van het midwinterse Twente.

Het „mirreweenterhoornblazen” wordt — na een tijd van inzinking — de laatste jaren weer druk beoefend. Volgens een enquête telde in 1959 Twente ruim tweehonderd blazers. Een stimulans hiervoor is uitgegaan van de volkshogeschool Diependaal in Markelo. Op Sint-Steffen — Tweede Kerstdag — hebben er wedstrijden plaats om de zilveren hoorn. Hieraan wordt gewoonlijk een pleziertje gekoppeld: „Sint-Steffen-riejen”. De boerenjongens maken, te paard, een rondrit. Hierbij is de grootste attractie, dat zij alle herbergen in de omgeving met een bezoek vereren. De traditie wil, dat er in ieder café een rij kelkjes met opwekkende dranken klaar staat. Traktatie van de kastelein. Deze vrolijke tochten hadden nogal eens uitgelaten vertoningen tot gevolg (Soep-Steffen).

Men is er daarom toe overgegaan dit Steffen-riejen in georganiseerd verband te doen. In verschillende plaatsen wordt op Sint-Steffendag de zaak geregeld door heren met hoge hoeden op en linten om de hals, de bestuurders van de rijverenigingen, die her en der zijn opgericht en door wier toedoen het Steffen-riejen in ordelijke banen is geleid.

Hoe druk in Twente het midwinterblazen wel wordt beoefend, komt op dit kerstconcerts tot uiting. Gemiddeld verschijnen er zo'n twintig „köppelkens” van vier man om hun krachten te meten. Bekwame en muzikale blazers zijn dat. Ze komen uit Langeveen, Geesteren, Krommendijk, Albergen, Borne, Saasveld, Dulder, Gammelken, Berghuizen, De Lutte en Losser.

Een niet gering aandeel in de opleving van het midwinterblazen komt toe aan timmerman Weghorst uit Hasselo onder Deurningen. Vooral in het begin van december, wanneer de dagen al maar donkerder en korter worden, drommen de jongens uit de streek in zijn werkplaats om een mooie „hoorn” te bemachtigen. Ze hebben haast, want de tijd dringt en er moet nog geoeft worden. Bij voorkeur in een goed gesloten schuur, zodat de toon voor anderen onhoorbaar is.

Want vóór 21 december mogen de midwinterklanken onder geen voorwaarde aan de openbaarheid worden prijsgegeven.

HOE HEET HIJ VAN ZIJN „VAN“?

door Alexander Coret

„Hoe heet gij“? vroeg de ambtenaar van de Burgerlijke Stand aan de man voor het loket. „Ik ben zoekende“, antwoordde de aangesprokene. De ambtenaar maakte er geen halszaak van, doopte met zorg zijn veder in de inkt, beet zich op het puntje van zijn tong en liet een kersverse naam de geschiedenis inglijden: Zoekende.

Dat was in 1811. Napoleon had de Burgerlijke Stand ingesteld en bepaald dat ieder zich diende te laten inschrijven onder de naam die hij in den vervolgwenste te voeren.

Dat was me wat. Waar haalde je zo gauw een naam vandaan? Even weinig vindingrijk als opgemelde heer Zoekende, was de man vlak achter hem. Deze had bovendien nog een pijnlijke vinger, weshalve zijn hoofd helemaal niet stond naar administratieve rompslomp. Toen de ambtenaar hem dan ook zijn naam

vroeg, wist hij niet anders te doen dan met een hulpeloos gebaar zijn gewonde vinger omhoog steken. Voor de man achter het loket was dit een gereede aanleiding om te registreren: Scheurnagel.

En zo ontstonden de zonderlinge namen als hierboven genoemd. Bij honderdtallen. Want na Zoekende en Scheurnagel kwamen nog namen als: Sorgdrager, Smijtegeld, Rijstebiel enzovoort, namen waarvoor de nazaten de aangever — die op het kritieke moment de draagwijdte niet overzag — echt niet dankbaar waren.

Vóór Napoleon had men zich hier te lande het hoofd niet gebroken over zijn naam. De zoon kreeg eenvoudig vaders vóórnaam met daaraan toegevoegd: „zoon“. Hendrikszoon of Hendriksz en verder geen gezanik. Dit was één van de vele manieren waarop men zich van

een naam voorzag. Toen de familienaam nog niet algemeen was ingeburgerd, was ook de plaats van herkomst een bruikbaar aanknopingspunt: Van Rijn, Van Amerongen, etc. Door de verscheidenheid hebben meer speciaal de namen uit Friesland meer tot de verbeelding gesproken dan die uit andere streken. Heette de stamvader van een gezin Jelle, dan kon het gebeuren dat daar de volgende familienaam uit ontsproten: Jellenga, Jella, Jellema, Jellesma en nog wel een paar variaties meer. Wat voor Friesland de uitgang „a“ was, was voor Twente en Overijssel „ing“ of „ink“: Arink, Beernink, Bennink en zo maar voort. Dat „ing“ werd toegevoegd aan een voornaam of aan een beroepsnaam, dus: Dirking, Smeding, Speelmanning en dergelijke. Overigens al heel oud dat „ing“ of „ink“. Kronieken daterend van maar eventjes 1227 maken al melding van een zekere Hugo Radinck uit Vollehoven in Overijssel. Een gewoonte bij predikanten, artsen en rechtskundigen in de middeleeuwen in zwang gekomen, was de naam te voorzien van een Latijnse of Griekse uitgang „-ius“ of „-us“. Desiderius Erasmus, de grootste geleerde van zijn eeuw, heette eigenlijk Geert Geerts. Hugo de Groot is het meest bekend als Grotius. Maar ook de mindere goden voelden wel voor de weluidende charme van het Latijn. Een Friese jongeling die in gewone doen naar de naam Eise luisterde, noemde zich Eysonius. Een bewoner uit Rolde ging als Roldanus door het leven en de man die zich het eerst Hilarius noemde, werd als ondeugend knaapje met Hyle tot de orde geroepen.

Het mooist maakte het de zeventiende-eeuwse lofdichter op de stad Zwolle. Hij ondertekende zijn poëzie met Halfwasenius. Verder waren er de beroepen die als het ware van zelf de naam uitlokten. De veehandelaar heette al gauw Koe-dooder; de man die oude rommel ophaalde Uytdrager en de slijper van molenstenen Biller. Namen als: Van der Bijl, Van der Naald, Van der Els, Van der Hamer, Van der Zaag en Van der Schaaf, spreken nog heden duidelijke taal.

In sommige gevallen had bij de aangifte het weer invloed op de naamkeuze. Het gevolg hiervan was dat de bevolkingsregisters met de volgende fantasieën werden verrijkt: Donderwolke, Stofregen of Zomerplaaag.

Hier en daar kwam ook gemoedelijkheid en/of beminnelijkheid tot uiting, bijvoorbeeld in namen als: Quaaststeniet en Al-

In het stille stadje Culemborg (Gelderland) staat een karakteristiek raadhuis. De namen van alle Culemborgers — gewone namen en buitengewone — zijn natuurlijk in het bevolkingsregister te vinden.

